

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

רשק
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ב תשרי - ראש השנה תשע ♦ דף היומי בבלי: עבודה זרה כז ירושלמי: תרומות כז

נושאי הדף בעלון

- הליכה לפסיכולוג
גוי'.....עבודה זרה כז
- לקיחת ויטאמינים
בשבת.....עבודה זרה כח
- איסור 'לא ילבש' בהסתכלות
במראה.....עבודה זרה כט
- שומר פתאים ה'
בעישון.....עבודה זרה ל
- בישול עכו"ם
בקפה.....עבודה זרה לא
- ברכת כהנים ע"י כהן שנכנס לבית
שנדה שם.....עבודה זרה לב
- גזירה חדשה מחמת תקלה
שהיתה.....עבודה זרה לג
- כלי עץ, זכוכית, אבן, מתכת, של
עכו"ם.....עבודה זרה לה
- כפתור ופרח.....עמוד 5

**וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו ויאמר אסתירה פני מהם וגו'
הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם ואני אקניאם בלא עם...**

יש לבאר את הפסוקים שלפנינו בדרך משל. למה הדבר דומה? לאב עשיר שהיה מפרנס את בנו עד שראה האב שאין הבן רוצה לעסוק בשום מסחר ומלאכה, מיד בא לידי כעס, ובקש דרכים כדי לאלץ את בנו שישוב מלטמון את ידו במלחת. התחכם אביו וחדל מלספק את צרכיו, אלא שאותו בן כסיל היה, ובמקום שירד לסוף דעתו של אביו ויעשה כרצונו, בא למסקנה הפוכה, והוציא שם ברבים כי אביו ירד מנכסיו, ומשום כך אין הוא מפרנסו יותר. רצה האב לאלף את בנו בינה, מה עשה? הכניס לביתו עניים ואביונים ופרנסם ביד רחבה, ומסר את בנו בידם, כדי שיבין שלא מטה יד אביו מלפרנסו, ואז יעמוד על כוונתו האמתית.

כשישראל מכעיסים לפני הקדוש ברוך הוא, רוצה הקדוש ברוך הוא לנסותם בהסתר פנים אם יחזרו בתשובה. אלא שהם מגדילים עוונם יותר, שהם אומרים שאין בכחו של הקדוש ברוך הוא לפרנסם, ומשום כך עזבם והסתיר פניו מהם. אזי הקדוש ברוך הוא מריק שפע לאומות העולם עד שהם באים לידי עשירות, ונותן את ישראל בידם, כדי שילמדו לדעת כי יש ויש ביד הקדוש ברוך הוא לפרנסם, אלא שהרעו את מעשיהם וקלקלו את פרנסתם.

זו כוונת הכתוב: 'וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו ויאמר אסתירה פני מהם', היינו כמעשה האב שלרגל הנהגתו הרעה של בנו חדל מלפרנסו. אולם ישראל במקום שיבינו כי מעשיהם הרעים גרמו אלה להם, הרעו עוד יותר את מעשיהם, 'הם קנאוני בלא אל כעסוני בהבליהם', ואמרו שאין בכחו של הקדוש ברוך הוא לעזור להם. לכן 'אני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם', מאשר יראו שהשפע שהיה אמור לבא אליהם יורד לאומות שפלות ונבזות, יבינו כי לא קצרה יד ה' מלהושיע, והם גרמו לעצמם.

עפ"י אמרי שפר

הליכה לפסיכולוג גוי

באגרות משה (שו"ת י"ד ח"ב סי' נז) נשאל בדבר חולי רוח ומחשבות שצריכים לילך לרופאים פסיכאלאגיסטן, אם רשאים לילך לאלו שהם מינים וכופרים.

והשיב שנראה שאין לילך אל רופאים כאלו להתרפאות, כי כיון שאין הרפואות מסמים המרפאים, אלא מרוב הדיבורים שלהם עם החולה נודע להם מאיזה מחשבות הוא סובל, ומיעצים לו איך להתנהג, אם כן בודאי יש לחשוש שמיעצים לפעמים נגד דיני התורה ואף נגד עיקרי הדת ונגד עניני פרישות וצניעות.

ולא לדמות ענין זה למה שנוהגים להתרפאות בשאר מחלות ממינים וכופרים, שכיון שמרפאים במיני סמים אין לרפואתם שייכות עם המינות שלהם, והאיסור להתרפאות מן המינים המבואר בסוגייתנו הוא דווקא ברפואות ולחשים שמזכירים שם ע"ז, ולא בסמים אחרים. אבל הפסיכאלאגן והסארקאיעטיסטן שכל רפואתם היא בדבוריהם, ודאי יש לחשוש שידברו דברי מינות ונבול פה.

ואם הם רופאים מומחים ויבטיחו להורים שלא ידברו דברים שהם נגד דעות האמונה ומצות התורה, יש אולי לסמוך שכיון שהם מומחים לא ישקרו, ולשלוח אליהם ילד. אך לכתחילה בודאי יש לחפש אחר רופא שומר תורה, ורק אם אין מוצאים, יתנו עמו ויבטיח שלא ידבר עם החולה בעניני אמונה ותורה.

ובתשובות והנהגות (שו"ת ח"א סי' תתסז) כתב, שדרש נגד הנהוג שהרבה אנשים וגם נשים דתיים כשעצביהם רופפים או כששרויים בדיכאון וכו' הולכים לפסיכולוג, ודרך הריפוי שלהם היא לשוחח עם החולה, לדרוש ולחקור אצלו מה חסר לו, ודורשים הם לתת לחולים כפי תאותם ובוזה יתרפאו, ולמעשה זהו נגד תורתנו הקדושה, שאנו יודעים שמילוי התאוות לא משביע האדם אלא באופן זמני, אבל אחרי זמן קצר מתאוה עוד פעם ויותר, ואדרבה אם נותנים לנפש תאוה הרי לא תמלא מלשבו, אלא מתאוה יותר ויותר.

והעצה הנכונה היא לילך לרופאי הנפשות אלו הצדיקים או גדולי ישראל, שירוו להם הדרך וילמדו אותם לבטוח בה' ולהסביר להם שרצונו תמיד לטובה, ומעט ייסורים דוחים הרבה עונשין בחיי נצח, בין ייסורי הגוף ח"ו, וביותר בזיונות וכדומה, ועי"ז מתעוררים לבטוח בה', וגם הם ישמחו ביסורים כשיודעים שאי אפשר לזכות לעוה"ב בלא זה, וכמו שאמר הגר"א שבלי ייסורים קשה מאד לזכות לחיי נצח, וסופו להיות מאושר, שהבוטח בה' חסד יסובבנו, והרבה עשו כן והתרפאו והיו מאושרים, ואולם אלו שבחרו בדרך החושך כשלא היה צורך לכך והלכו לפסיכולוגים כשלא יעצו להם כן חכמי התורה, לא ראו בזה ברכה, כי רק התורה היא דרך החיים ואין לזוז ממנה.

ואף שלפעמים רואים שהחולה נח דעתו ומשתפר מצבו לקצת זמן כשמשוחח עם פסיכולוג, אבל האמת שעיקרו פרי דמיון, וברגע שיסבירו לו שבדביקות לת"ח וצדיקים הוא הדרך הנכון, ימצא שבזה יונעם לו ויוטב מצבו, וילך בדרך הישר, הטוב והאמת.

לקיחת ויטאמינים בשבת

כתב בשו"ע (או"ח סי' שכח ס"א) שמי שיש לו מיחוש בעלמא והוא מתחזק והולך כבריא, אסור לעשות לו שום רפואה, ואפילו ע"י גוי, גזירה שמא יבוא לידי שחיקת סמנים לצורך הרפואה ויעבור על איסור טוחן. וכתב בשו"ע הרב (שם ס"א) שאפילו דבר שאין בו משום סרך מלאכה אפילו מדברי סופרים, ואין בו שום איסור כלל לבריא, מכל מקום כיון שעושה לרפואה וניכר הדבר שמתכוין לרפואה אסור משום גזרה זו. וכן מבואר בסוגייתנו שהחושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ, כיון שמוכח שעושה כן לרפואה.

וכתב בשו"ת מנחת שלמה (מהדו"ת סי' ס אות טז) לענין לקיחת ויטאמינים בשבת, שאסור ליטלם משום גזירת שחיקת סממנים כיון שאינם מאכל בריאים, והדבר ניכר שלוקחים אותם לרפואה, וכל שניכר שעושים כן לרפואה אסור וכנ"ל. אך אדם שהרופא בדקו וראה שהויטאמינים נחוצים לו, ובלעדיהם הוא נחלש מאוד ויהיה בגדר מי שנפל למשכב או חלה כל גופו, אז בודאי מותר, כיון שלחולה שאין בו סכנה התירו ליטול רפואות.

ומכל מקום כתב, שיכול לקחת הויטאמינים בערב שבת סמוך לשבת, ופעם נוספת מיד במוצש"ק, ולא יצטרך ליקח בשבת, ורק אם אינו מועיל מה שיקח בערב שבת וצריך גם לקחת בשבת, אז מותר לקחת גם בשבת. ועכ"פ אין הבדל בין ויטאמינים לשאר תרופות. ובנשמת אברהם (סי' שכח סק"ג) הביא בשמו, שמי שעלול בקל להצטנן ולקבל דלקת ריאות או מחלה אחרת, אשר לאחר שיחלה בה יהיה מותר ברפואה, למה לנו להמתין עד שיחלה אם אפשר למנוע, ולכן מותר ודאי להשתמש בויטאמינים אם הצורך הוא לקבל את זה בכל יום וגם בשבת.

ובאגרות משה (שו"ת או"ח ח"ג סי' נד) כתב בדבר הויטאמינים שיש הרבה אנשים בריאים שאין להם שום מיחוש וחולי, אבל הרופאים מיעצים לבלוע אותם בכל יום משום שהם מחזקים הגוף, ונשאל אם מותר להם לבלוע גם בשבת, והביא דברי המגן אברהם (סי' שכח ס"ק מג) שכתב שאם עושה לרפואה אסור אע"פ שהוא בריא, ועפ"י"ז כתב שהויטאמינים שאינם ראויים לאכילה והם רק לרפואה, אסורים גם לבריאים לדעת המגן אברהם, וראוי להחמיר כמותו.

ומכל מקום אין לאסור אלא כששייך בויטאמינים ענין רפואה, כגון שהם מועילים למי שהוא חלש בטבעו אף על פי שהוא בריא, וע"י הרפואות נעשה לגוף בריא וחזק, שאף זה ענין של רפואה הוא, לעשותו מאדם חלש לאדם חזק, אבל אם אין בהם כלל ענין רפואה, אלא רק מחזקים מעט יותר, או שמועילים שלא יחלה בנקל, כיון שאין זה כלל ענין של רפואה אין זה בכלל גזירת שחיקת סממנים, ויש להתיר למעשה. ורוב הויטאמינים אינם מבריאים את האדם הבריא לשנותו שיהיה מחלש בטבעו לבריא וחזק, אלא שמחזקים אותו מעט, כמו שמתחזק מאכילת בשר יותר מאכילת ירקות וכדומה, ולכן מותר לקחתם בשבת, אף על פי שמועילים שלא יהיה עלול לחלות בנקל. ורק אם יש ויטאמינים שמרפאים מאיזו מחלה, והוא אינו חולה הנופל למשכב אלא הולך ומתחזק כבריא, אסור לדברי הכל לקחתם בשבת, ולבריא החלש בטבעו ועושים אותו להיות גוף חזק ובריא ביותר יש להחמיר כדעת המגן אברהם.

איסור 'לא ילבש' בהסתכלות במראה

תנו רבנן, ישראל המסתפר מן הנכרי רואה במראה, והטעם מפני שהנכרים חשודים על שפיכות דמים, וכשהישראל מסתכל במראה לראות אם הוא מסתפר יפה באומנות, סובר הנכרי שהואיל והוא מקפיד על כך, אדם חשוב הוא, ומתיירא לפגוע בו.

בתוספות (ד"ה המסתפר) **וברא"ש** (סי' יא), הביאו דברי הירושלמי (עבודה זרה פ"ב ה"ב) ששלשה דברים התירו לבית רבן גמליאל, להסתכל במראה, ולספר קומי, וללמד חכמת יונית, מפני שהיו זקוקים למלכות. וכתבו שמכאן מוכח שאסור לאיש להסתכל במראה, מפני שהוא מנהג נשים להסתכל במראה לייפות עצמן, ויש בזה משום 'לא ילבש גבר שמלת אשה' (דברים כב ה), ומכל מקום אינו אסור אלא כשמסתכל להתנאות, אבל להסתכל במראה בעת שמגלח כדי שלא יחבל בעצמו מותר. וכן אם מסתכל במראה משום מיחוש עינים ודאי מותר.

והר"ן בסוגיין (ד"ה ישראל) כתב, שבמקומות שרגילים גם האנשים להסתכל במראה כמו הנשים, אין בזה משום 'לא ילבש גבר שמלת אשה', ומותר גם לאנשים במקום ההוא להסתכל במראה. ומה שהוצרכו להתיר לבית רבן גמליאל, לפי שהחברים היו נמנעים מכך בכל מקום.

ובשו"ע (יו"ד סי' קנו ס"ב, סי' קפב ס"ו) פסק שאסור לאיש להסתכל במראה. **והרמ"א** (יו"ד סי' קנו ס"ב) כתב, שיש אומרים שזהו דווקא במקום שאין דרך להסתכל במראה אלא רק הנשים, אבל במקום שדרך האנשים גם כן להסתכל במראה מותר. וראה במה שהובא בזה בפניני הלכה במכות (כ:), ומה שכתב **באגרות משה** (שו"ת יו"ד ח"ב סי' סא).

ובתפארת ישראל (ע"ז פ"ב אות יב) כתב בן המחבר, שמאחר שכתב הרמ"א שאפילו במקום שנהגו להחמיר אין לאסור אם מסתכל במראה כדי להעביר כתמים מעל פניו, או להסיר נוצה מראשו, לכן כל מי שיוצא לרחוב וחושש פן יהיו נוצות או לכלוך בפניו, או איזה שינוי בבגדיו ובכובעו, אפילו הוא רק ספק, מותר להסתכל במראה, כי גדול כבוד הבריות. ואפילו לתלמידי חכמים מותר, שהרי תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה (שבת קיד.). **ובשו"ת שבט הקהתי** (ח"ה סי' קנה) כתב שלא נראו דבריו, שהרי זה אפשר לבדוק בעיניו, שלא על ידי מראה.

ומכל מקום מבואר בדברי הר"ן הנ"ל שמנהג החברים הוא שלא להסתכל במראה בשום אופן, והביאו בגליון **מהרש"א** (יו"ד סי' קנו שם). **ובטל תורה** (נדרים ט:), הוכיח הגר"מ אריק שמידת חסידות היא שלא להסתכל אפילו בצורת פניו המשתקפת במים, אף על פי שאין בזה סרך 'לא ילבש', שהרי אין דרך האשה להסתכל במים אלא במראה. **ובארחות רבינו** (ח"א הוספות עמ' לז) הובא **שהחזו"א** החמיר שלא להסתכל במראה, עד שלא הכיר את צורתו, וספר על עצמו שבהיותו בברלין כנראה לצורך רפוי, נזדמן לבית שבו היתה תלויה מראה על הקיר מול הנכנס, ובהכנסו ראה במראה אחד הולך כנגדו, ונטה הצדה וכן עשה זה שבא ממולו, עד שהתנגש במראה וראה שזה הוא בעצמו.

ובדברי חיים (שו"ת או"ח ח"ב סי' ו) כתב על המחמירים לראות במראה שהתפילין יהיו באמצע, שהם דברי בורות, כי אפילו אם אינם מכוונים ממש כשר, שידוע שיש מקום בראש להניח שני תפילין (עירובין צה:), והוא אפילו ברוחב, ואין שיעור לתפילין ברוחב. וכן **משמעות המרדכי** (תפילין יב.) בשם **הסמ"ג**, (יג: ד"ה בין עיניך) להדיא. וראה מה שהאריך בבירור שיטתו **בשו"ת דברי יואל** (או"ח סי' ד).

שומר פתאים ה' בעישון

בסוגייתנו, אמר ר' אלעזר, אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש, משום שנאמר (תהלים קטז ו) 'שומר פתאים ה''. על סמך סברת 'שומר פתאים' הובאו בש"ס במקומות נוספים היתרים שונים, כגון במסכת יבמות (עב.) לענין עשיית ברית מילה ביום מעונן שרוח דרומית מנשבת בו, אף שרוח זו קשה מכל הרוחות. וכן הובא במסכת שבת (קכט:), על הקזת דם ביום שישי כששולט מזל מאדים, ובמסכת יבמות (יב:) ובמסכת נדה (מה.) הובא ענין זה לגבי עניני סכנה נוספים.

בשמירת שבת כהלכתה (פרק לב הערה ב) כתב בשם בעל המנחת שלמה שכל דבר שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש, מותר אדם לסמוך על 'שומר פתאים ה'', כי מה שקצרה יד האדם לדעת ולהזהר ממנו הקב"ה שומר עליו, וממילא דבר שהעולם חוששים לו משום סכנה הרי הוא בגדר סכנה. **באגרות משה** (שו"ת חו"מ ח"ב סי' עו) כתב ללמוד מכך ששומר פתאים ה' שאין איסור בעישון סיגריות, ויסד שבדברים שאינם מזיקים להרבה בני אדם כגון בשר שמן ודברים חריפים שאינם מזיקים להרבה אנשים, אף שיש מעט אנשים שמאכלים אלו מזיקים להם, אין איסור מלאוכלן מצד חשש סכנה, מאחר שרוב האנשים אינם מסתכנים מזה, והרי זה בכלל 'שומר פתאים ה''. ובכלל זה הם כל הדברים שכתב **הרמב"ם** בהלכות דעות (פ"ד) שמזיקים לבריאות האדם, שאין לגזור בהם כלל לכל האנשים, אלא רק ליעץ דרך עצה טובה. והוא הדין לעישון סגריות שכיון שאין רוב המעשנים נחלים, והרגילים בזה נהנים מאד ומצטערים כשאין להם סיגריות עוד יותר מחסרון מיני אוכלים טובים, ואף יותר מחסרון אוכלים לגמרי לזמן קצר, ואף שבבית החולים רואים כמעט בכל יום חולים בסרטן הריאה והגרונן וגם באיברים אחרים שנמצאו יותר באלו שמעשנים סיגריות, מ"מ ודאי כל החולים הנמצאים בבתי החולים וגם בצירוף אלו שלא באו לבתי החולים הם מיעוט לגבי אלו שנמצאו בבתיהם שלא נחלו כלל, ובחשש כזה אומרים 'שומר פתאים ה''.

ומכל מקום סיים וכתב שודאי מן הראוי לכל איש ובפרט לבני תורה שלא לעשן מאחר שהוא חשש סכנה, ואין בזה שום תועלת וגם הנאה לאלו שלא הורגלו בזה, וממילא ודאי אין להתרגל לזה, ולא יניח אדם לבניו הקטנים שיתרגלו בזה אף אם הוא עצמו נתרגל. **ובספר המאור וזכרון בספר** (שו"ת עמוד קעג) כתב שהיה בצוותא חדא בסעודת מצוה עם בעל **האגרות משה**, ושאל אותו אם עישון של סיגריות מותר כהיום שאיזה רופאים מומחים בזמנינו החליטו בבירור שיש חשש גדול בהעישון של סיגריות שמביא לידי חלאים רעים רח"ל, והשיב שכיון שדשו בו רבים שומר פתאים ה' ואין לאסור עליהם.

אך **בשבט הלוי** (שו"ת ח"י סי' רצה) כתב שאחרי שנתברר בחקירה ודרישה למעלה מכל ספק שמאות אלפים מתים טרם זמנם בעישון סיגריות, וכן ידוע מאד שגורם גדול למחלה החמורה בריאות וגם בלב, ועוד הרבה כיוצא בזה, על כן ברור להלכה שאיסור גמור להתחיל בעישון בימי הבחורות וגיל הצעיר, ועל ההורים ומורים ומחנכים מוטל חוב גמור ע"פ התורה למנועם מזה. וכל מי שכבר הרגיל עצמו למנהג לא טוב הזה, ישתדל מאד למען עתידו לרדת מזה בהדרגה ואז טוב לו. וחלילה לעשן במקומות ציבוריים שגם הריח בעצמו הוא מזיק גמור כאשר נתבאר בחקירה. והיות שכאמור המנהג הרע הזה הוא מזיק עצום, על העיתונים מעתה לא לפרסם פרסום מודעות מסחריות עבור המעוניינים לכך למען בצע כסף. ולאור הדברים החמורים האמורים למעלה, כל היכול למנוע עצמו שלא לעזור למעשנים, מחויב לעשות כן על פי התורה.

בישול עכו"ם בקפה

בתוס' (ד"ה ותרוייהו) מבואר שאין לאסור שכר של תבואה שמבשלים התבואה ונעשה שכר משום בישולי גויים, שאף על פי שהתבואה אינה נאכלת כשהיא חיה, מכל מקום הואיל ובטלה לגבי המים לענין ברכת שהכל נהיה בדברו, כך בטלה התבואה לגבי המים לענין איסור בישולי גויים. וכך פסק הרמ"א בשו"ע (יו"ד סי' קיד ס"א) שכן נוהגין להקל במדינות אלו בשכר של תבואה. בפרי חדש (שם סק"ו) חולק על פסק הרמ"א ששכר של תבואה מותר, וכתב שדעת כל הפוסקים לאסור כל שכר משום שבגמ' כתוב שכר סתם ומשמע כל מין שכר, וכתב שהמיקל בשכר של תבואה עובר על דברי חכמים וראוי לגערה, אבל לענין לשתות קפה בבית העכו"ם כתב, שאף על פי שאין אבק הקפה נאכל כמו שהוא חי, ועולה על שולחן מלכים [ונפסק בשו"ע (שם סי' קיג ס"א) שהם דברים האוסרים בישולי עכו"ם], מכל מקום אינו עשוי ללפת בו את הפת, ולכן אין בו משום בישולי גויים.

טעם נוסף כתב הפרי חדש להיתר, וכן הביא בחתם סופר (ד"ה שכר) בשמו ללמוד מהתוס' בסוגיין להתיר שתיית קפה שגוי בישולו, שאף על פי שאין הקפה נאכל חי אלא צריך בישול, מכל מקום מאחר שגרעיני הקפה אינם נימוחים במים רק המים קולטים טעם בעלמא מהקפה, והקפה טפל לגבי המים לענין שצריך לברך על שתיית הקפה שהכל נהיה בדברו, ולא כברכת הקפה שהיא ברכת בורא פרי העץ, לכן גם לענין איסור בישולי גויים נחשבים המים לעיקר, ואין בו משום בישולי נכרים כשיש שפחה גויה בבית ישראל המבשלת קפה, וכן המתאכסן בבית גוי ושותה עמו קפה בסתם כלים שאינם בני יומן [שאינם בחשש בליעת איסור], ואינו במסיבה ובמושב לצים אין בו משום בישולי נכרים.

בענין זה כתב גם הרדב"ז (ח"ג סי' תרלז) שאמנם מצד בישולי עכו"ם אין איסור בזה היות ואינו עולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת, מ"מ כתב 'לשתות אותו במסיבה של עכו"ם איני מסכים, לפי שנמשך מזה כמה תקלות, וישראל קדושים הם, ואין ראוי שיהיו עמהם במסיבותם, וכ"ש שהמשקה הוא אין בו לא טעם ולא ריח ולא מראה, ואם הוא צריך לו לרפואה ישלח ויביא לביתו, שכן עושים גדוליהם שמתביישים לשתות אותו במסיבה'.

אמנם בפנים מאירות (שו"ת ח"ב סי' סב) השיג על הפרי חדש בהיתר הקפה, וכתב על טעמו שהתיר משום שאינו עשוי ללפת בו את הפת, שכל האחרונים הסכימו עם הטור והשולחן ערוך (שם סי' קיג ס"א) שכל שעולה על שולחן מלכים אף אם עולה רק לפרפרת לקינוח סעודה, אפילו שאינו עולה ללפת בו את הפת יש בו משום בישולי גויים, והפרי חדש לפי דרכו שהשיג על הטור (שם סק"ג) וכתב שאין זה ברור כלל, שהרי בגמ' (לקמן נט.) מבואר כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי גויים, הרי שהצריכו דווקא ללפת בו את הפת. וביאר בפנים מאירות שאפשר שמה שאמרו בגמרא שעולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת, היינו לומר חידוש, שאין צריך לומר אם הוא דבר חשוב ונאכל בפני עצמו לפרפרת, שבדאי יש בו משום בישולי גויים, אלא אפילו אינו עולה על שולחן מלכים אלא ללפת בו את הפת, יש בו משום בישולי גויים. ועל מה שמביא ראיה מהתוס' ממה שהתבואה בטילה לגבי מים לענין ברכה, כתב, שכבר חלק ע"ז הרב הב"ח (שם סי' קיד ס"א) וכתב, הטעם שהתבואה בטילה לגבי מים הוא קשה מאוד, שהרי התבואה היא עיקר ויש בה כזית בכדי אכילת פרס, ואין ראיה ממה שמברכים שהכל נהיה בדברו, שאין זה אלא לפי שנשתנה מברייתו ואין התבואה בעין, אבל באמת אין התבואה בטילה למים.

ברכת כהנים ע"י כהן שנכנס לבית שנידה שם

בחתם סופר (שו"ת או"ח סי' כג) הביא דברי ספר המקצועות המיוחס לרבינו חננאל ז"ל, שכתב שכהן הנכנס בבית שאשה נדה שם לא יברך את ישראל וברכתו קללה תחשב לו ולזרעו. ומקורו בברייתא דמסכת נדה [שהו"ל רח"מ הורוויץ בספרו תוספתא עתיקתא (עמ' 25)] וז"ל, אמר רב יודן כל כהן שהוא נושא את כפיו ואמו טמאה או אשתו טמאה או אחת מבנותיו טמאות, הרי תפילתן של ישראל נעשית תועבה, והוא גורם לעצמו שיתאבד עצמו מן העולם, ולא עוד אלא שאינו מוציא את ישראל ידי חובתן. ועליהם המקרא הזה מתקיים (ישעיה א טו) ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם. לפיכך צריך הכתוב לומר (ויקרא טו לא) ולא ימותו בטומאתם, ע"כ.

ובפרי חדש (או"ח סי' קכח) הביא דברי ספר המקצועות וכתב שאין לפרסם הדבר. ותמה בעל התרומה (בפירושו לתמיד המיוחס לראב"ד, פרק החלו עולים) בטעמו של המקצועות שאסר לכהן שהיה בבית נדה לישא את כפיו. וביאר שספר המקצועות חשש לדברי רבי עקיבא (לקמן מ:ז) שעבודה זרה הוקשה לנדה להחמיר, ואם כן הוא הדין להיפך שנידה הוקשה לע"ז. ובסוגייתנו אמר רבי יהודה בן בתירא, מנין לתקרובת ע"ז שמטמא באהל שנאמר (תהלים קו כח) 'ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים', מה מת מטמא באהל אף תקרובת ע"ז מטמאה באהל. ואם כן הוא הדין לנדה שמטמאה באוהל, ולכן כהן שהיה עמה באוהל נטמא, ואינו ראוי לשאת כפיו. והחתם סופר הקשה מה איסור יש לכהן טמא לישא את כפיו. והאדר"ת בספרו הלכות גדולות תמה עוד, שעבודה זרה עצמה אינה מטמאת באהל כלל אלא רק תקרובת ע"ז לדעת ר' יהודה בן בתירא, ועיי"ש עוד מה שהקשה בזה.

והחתם סופר ביאר בדברי ספר המקצועות שטעמו הוא על פי מה שכתב הרמב"ן (בראשית לא לה) בביאור מה שאמרה רחל ללבן 'אל יחר בעיני אדני כי לא אוכל לקום מפניך', שלכאורה תמוהה התנצלות זו, וכי הנשים אשר להם האורח לא יקומו ולא יעמודו, ופירש בזה כי היו הנדות בימי הקדמונים מרוחקות מאד, כי כן שמן מעולם נדות לריחוקן, כי לא יתקרבו אל אדם ולא ידברו בו כי ידעו הקדמונים בחכמתם שהבלן מזיק, גם מבטן מוליד גנאי ועושה רושם רע כאשר בארו הפילוסופים, והיו יושבות בדד באהל לא יכנס בו אדם, וכמו שהזכירו רבותינו בברייתא של מסכת נדה, תלמיד אסור לשאול בשלמה של נדה, רבי נחמיה אומר אפילו הדבור היוצא מפיה הוא טמא, אמר רבי יוחנן אסור לאדם להלך אחר הנדה ולדרוס את עפרה שהוא טמא כמת כך עפרה של נדה טמא, ואסור ליהנות ממעשה ידיה. ולכך אמרה רחל ראויה הייתי לקום מפני אדוני לנשק ידיו, אבל דרך נשים לי ולא אוכל להתקרב אליך, וגם לא ללכת באהל כלל שלא תדרוך אתה עפר רגלי, והוא חריש ממנה ולא ענה אותה כי לא היו מספרים עמהן כלל מפני שדבורה טמא. ע"כ. והביאו במנורת המאור (נר ג כלל ו ח"ה פ"ד). וכן כתב עוד הרמב"ן (ויקרא יב ד). ועוד האריך בביאור דעת החכמים שבזמנו על נזקי הנדה בפירושו על התורה (ויקרא יח יט) ובדרשת תורת ה' תמימה.

וכתב החתם סופר שטעם זה סובר רבינו חננאל שכהן שאינו נזהר בזה אינו ראוי לעמוד לשרת לפני ה' משום 'הקריבהו נא לפחתך' (מלאכי א ח). ולפי זה כתב החתם סופר שבזמנו אלה שאין שום אדם נזהר מזה, או שנשתנו הטבעיים והזמנים והמקומות, או כיון שדשו בו רבים 'שומר פתאים ה'' (תהלים קטז ו), בין כך ובין כך לעת כזאת אין כאן בית מיחוש בענין זה והמחמיר אינו אלא מן המתמיהים.

עבודה זרה לג

גזירה חדשה מחמת תקלה שהיתה

בגמרא מסופר שרבינא התיר לרב חייא בריה דרב יצחק להכניס שכר בנאדות של עובדי ע"ז שהכניסו בהם יינם, וכמבואר בסוגייתנו הטעם משום שהשכר מבטל טעם היין ואין טעם היין נכנס בו. והלך רב חייא וטעה והכניס בנאדות יין. ולא חשש רבינא לאסור להטיל שכר לנאדות גזירה שמא יטילו בהם יין, ואמר שתקלה זו לא היתה אלא אקראי בעלמא.

בתרומת הדשן (שו"ת סי' קא) הוכיח מכאן שמתקלה שאירעה פעם אחת אין לומדים לחשוש כל פעם לתקלה, ומכך למד לדחות דבר אחד מהגדולים שכתב שאכסנאי שהוא נשוי אינו רשאי לסמוך על הדלקת נרות חנוכה שאשתו תדליק בביתו, שיש לחשוש שמא תשכח, ויש לו להדליק בברכה במקום שהוא נמצא, ואמר שכך אירע לו פעם אחת שהוא לא הדליק משום שהיה סומך עליה, והיא גם כן לא הדליקה משום שסבורה היתה שהוא ידליק עליה במקום שהוא. ומסוגיין מוכח שאין לומדים מתקלה שהיתה פעם אחת.

וכיוצא בזה כתב **בפרי חדש** (או"ח סי' תסא ד"ה עוד), שהביא דברי הכנסת הגדולה בתשובה (או"ח שם בהגב"י) שאסר לטגן בפסח בקמח מצה אפויה, משום מראית העין, שמא יחשבוהו קמח ממש, וכן אירע מעשה בקושטנטינא שאשת חבר טיגנה דגים בקמח מצה אפויה, ושכנתה חשבה שהיה קמח ממש, ולמחר טגנה דגים בקמח ממש, ולפיכך יש לאסור מפני מראית העין.

וחלק עליו הפרי חדש, וכתב שאין לגזור גזירות מדעתינו, ואין חוששים לטעות, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגייתנו שרבינא לא חשש לתקלה שהיתה, ואמר אקראי בעלמא הוא.

ובפרי תואר (יו"ד סי' פז סק"ט) כתב שכל דברים הללו שאסרו חכמי הדורות מפני חשש טעות מכח מראית העין, אינם בגדר גזירה ותקנת חכמים, אלא משום שכל דבר שאפשר לנו לתקן בלי טירחא יש לתקנו לכתחילה, משום 'מהיות טוב אל תיקרא רע'.

ועל פי זה כתב לענין דברי **הרשב"א** (שו"ת ח"ג סי' רנז) שאסור לבשל בשר בחלב של אשה משום מראית העין, שאף זה אינו בגדר גזרה אלא משום 'מהיות טוב', ולכן אם עבר ובישל אין לאסור התבשיל. וראה עוד **בשדי חמד** (מערכת ג כלל יא) בענין זה.

כלי עץ, זכוכית, אבן, מתכת, של עכו"ם

כלים שאין מכניסים לקיום, בין שהם של עור בין שהם של עץ ושל זכוכית ושל אבן ושל מתכת, אם אינם מזופתים משכשכן היטב במים, ומותרים, בין שהיה תחילת תשמישן ביד עובד כוכבים, בין ביד ישראל. היו מזופתים וחדשים, אם דרכן לשום בהם יין בשעת זפיתה, וכל שכן אם הם ישנים שנתיישנו ביד עובד כוכבים בתשמיש יין, קולף את הזפת ומשכשכן, ומותרים. לא רצה לקלוף, ממלאן ומערן שלשה ימים. ויש אומרים שהלוקח כלים חדשים שאינם מזופתים מן העכו"ם נותן לתוכן יין מיד ואינו חושש שמא נתנו בהן יין נסך, ואם היו מזופתין מדיחן אף על פי שהן חדשים.

שאלו את רבי עקיבא במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים לא הוה בידיה אתא ושאל בי מדרשא א"ל בחלוק לבן שאין בו אמרא

כתיב (שמות כח ב) 'ועשית וגו' לכבוד ולתפארת' צריך לדעת מה היא כוונת ה' באומרו לכבוד וגו', אחר שמוזיע מעשיהם ואופניהם, ואם להודיע שבגדים אלו יש בהם לאהרן כבוד ותפארת מה יצא לנו מזה. ואולי שיתבאר על פי מה שאמרו בפרק אין מעמידין וז"ל שאלו את רבי עקיבא במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים לא הוה בידיה אתא ושאל בי מדרשא א"ל בחלוק לבן שאין בו אמרא ע"כ, הנה ממה ששימש משה בשבעת ימי המילואים בחלוק, זה יגיד שאין הבגדים מעכבין אלא לאהרן ולבניו, אבל זולת הכהנים תתרצה עבודת הקרבנות בלא בגדים, והוא מה שמוזיעו באומרו לכבוד וגו', לומר לא תחשוב כי הבגדים לצורכי עבודה לבד, ויתחייב הדבר ללובשם משה בעבודת ימי המילואים, ולא כן הוא, אינם אלא לכבוד וגו' למשרת קבוע לעבודתו, אבל לצד העבודה לבד כשתהיה בזולת אהרן ובניו יעבדו בחלוק לבן, וכמו שכן שימש משה כנזכר.

(אור החיים, תצוה)

בעו מיניה מתענין לשעות או אין מתענין לשעות וכו' קנקנים של עובדי כוכבים אסורין או מותרין לא הוה בידיה במה שימש משה כל שבעת ימי המילואים וכו' במה שימש משה שבעת ימי המילואים בחלוק לבן

לכאורה צריך ביאור מה ענין חלוק לבן לתענית שעות ולקנקנים של עובדי כוכבים. ונראה לי כי מאחר שלא שימש משה רבינו רק לשעה, הוה אמינא דלא הוצרך ללבוש בגדים מיוחדים, קמ"ל כמו שמתענין לשעות ונחשב כתענית גמור, וכמו שהקנקנים של נכרים אמורים י"ב חודש ולאחר מכן מותרין, אלמא שיש חשיבות גם לדבר שאינו אלא לשעה, הכי נמי היתה חשיבות לעבודתו של משה רבינו בשבעת ימי המילואים שהיה צריך ללבוש בגדים מיוחדים, ואם תאמר מאי דהוה הוה מאי נפקא מיניה לדורות אם שימש משה רבינו בחלוק לבן או לא. נראה לי דבא לרמז לבעל ברית שילבש בגדי לבן, כמו ששמעתי מעשה מיליד מאטטערסארדף שנסע לאדמו"ר מבעלז הגאון הקדוש ר' יששכר בער זצ"ל ונשאל על ידו אם נכון הדבר שבעירו נוהגים הבעל ברית והסנדק והמוהל ללבוש בגדי לבן, וכשענה הן, שאלהו האדמו"ר אם הוא יודע טעמו של דבר, כשהשיב איני יודע, אמר לו האדמו"ר אני אגלה לך את הטעם, אבי הבן והסנדק והמוהל הם בבחינת מקריבי קרבן, לפיכך הם לובשים בגדי לבן דומיא דמשה רבינו ששימש כל שבעת ימי המילואים בחלוק לבן.

(בית ישראל, צו)

אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עריבים עלי דברי דודיך יותר מינינה של תורה

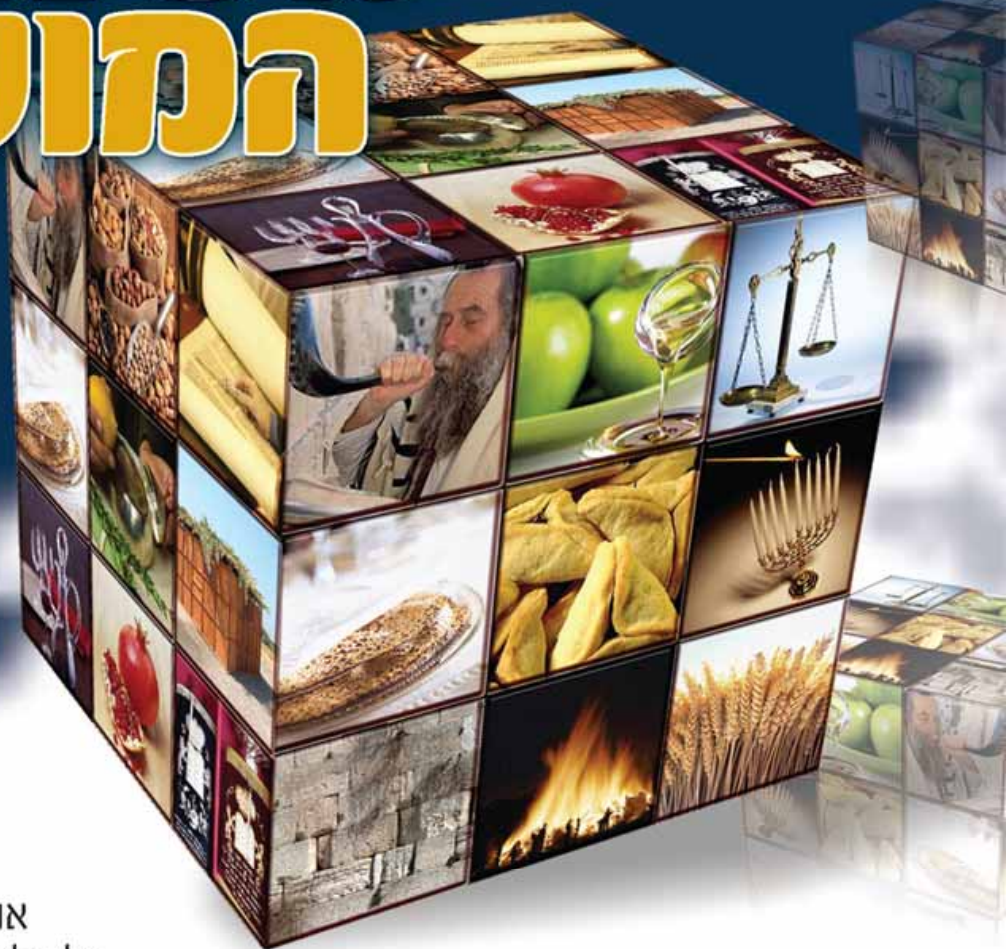
והכוונה, שע"י דברי סופרים זוכים ישראל לקנות לעצמם קנין בתורה, שהתורה ניתנה כמתנה מהקב"ה, ואילו דברי סופרים זוכים ישראל הם דברים הבאים מצד ישראל, וע"י תורה הבאה מצד ישראל התקנות דרבנן בלא איתעורתא דלעילא הם משלימות את קנין התורה.

(שפתי חיים, שיר השירים)

משנת המועדים

עוז והדר

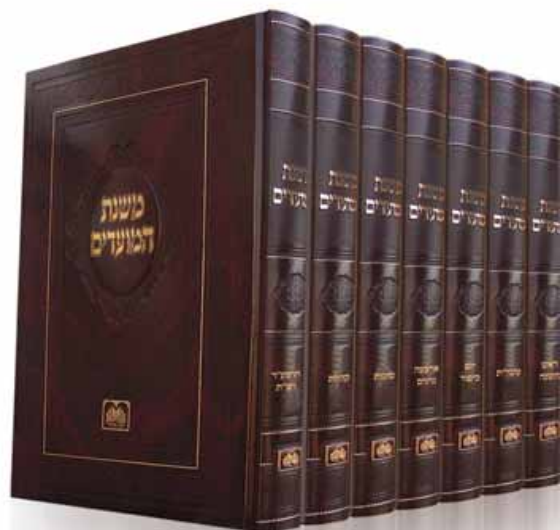
חיים מאוירים
לב
חג ומאור

אוצרות משובחים וליקוטים נפלאים
על הלכות החגים, תורת הימים ועניניהם,
בתלמוד, בהלכה ובחסידות.

הכרכים המהודרים, מתאימים עד מאוד
בכדי לכבד ידידים ובני משפחה,
בהענקת מתנת חג תורנית, עשירה ומפוארת.

56 ש	ארבעה מינים	49 ש	אלול
56 ש	סוכות	56 ש	ראש השנה
48 ש	קהלת	56 ש	עשרת ימי תשובה וערב יום כיפור
56 ש	הושענא רבה ושמחת תורה	56 ש	יום כיפור

להגדיל תורה ולהאדירה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66